

ZALECENIA DO PRACY Z DZIECKIEM OBCOJĘZYCZNYM

opracowały

mgr Małgorzata Balcerak - Taracha - psycholog

mgr Monika Goś - pedagog

Celem placówek edukacyjnych jest zaoferowanie dziecku cudzoziemskiemu możliwości rozwoju na poziomie adekwatnym do jego wieku i umiejętności.

W Poradni psychologiczno-pedagogicznej na podstawie wywiadu z rodzicami, analizy dokumentów szkolnych oraz przeprowadzonych badań psychologiczno-pedagogicznych dokonywana jest diagnoza możliwości intelektualnych, umiejętności szkolnych, poziomu sprawności funkcji percepcyjno-motorycznych, dojrzałości emocjonalno-społecznej, motywacji do nauki, analiza jego potrzeb i ograniczeń (językowych, emocjonalnych czy innych) oraz analiza jego mocnych stron (talentów artystycznych, sportowych, zdolności matematycznych, zdyscyplinowania, pogody ducha itp.).

Wyniki przeprowadzonych badań i zalecenia omawiane są z rodzicami (w ich rodzimym języku). W przypadkach dzieci nie znających języka polskiego u których zdiagnozowano znaczące trudności w nauce oraz deficyty w zakresie w/w funkcji sugeruje się rodzicom rozważenie możliwości powtórzenia klasy, którą dziecko ukończyło w kraju pochodzenia, ze względu na fakt, że w pierwszych miesiącach nauki w Polsce dziecko uczy się języka potocznego, niezbędnego do komunikacji, ale nie jest w stanie opanować nowego materiału lekcyjnego do którego zrozumienia potrzebny jest język specjalistyczny. Możliwe jest również umieszczenie ucznia nie znającego języka polskiego albo znającego w stopniu niewystarczającym do korzystania z lekcji w oddziale przygotowawczym w szkole do której uczeń uczęszcza.

Bardzo często uczeń-cudzoziemiec trafia do polskiej szkoły bez minimalnej znajomości języka polskiego. Utrudnia mu to uczestnictwo w zajęciach edukacyjnych, a przede wszystkim sprawia, że nie potrafi komunikować się z otoczeniem – z rówieśnikami, z nauczycielem, ze szkolną obsługą. Nie rozumie, co dzieje się podczas lekcji wobec czego pracuje odtwórczo- naśladuje czynności rówieśników: przepisuje, rysuje, otwiera książkę, nie znając celu tych czynności, co rodzi frustrację. W związku z tym poradnia zaleca szkole :

- uwzględnić różnice programowe etapów nauki w kraju pochodzenia i aktualnego w Polsce (np. w nauce języków obcych, historii, geografii, itp.),
- objąć ucznia zajęciami z języka polskiego dla obcokrajowców,
- dostosować wymagania dydaktyczne do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych ucznia niebędącego obywatelem polskim zgodnie z podstawą prawną t.j.:

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 września 2016 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. poz. 1453)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw z dnia 23 sierpnia 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1634)*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 poz. 1591)*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 03 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. 2016 poz. 1943, z późn. zm.)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego z dnia 21 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 2223)*
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo Oświatowe (Dz. U. Z 2017 r. poz.59 i 949)*

- dostosować warunki i formy egzaminów zgodnie z zaleceniami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej,

- opcjonalnie: objąć pomocą w ramach zajęć dydaktyczno – wyrównawczych w zakresie przedmiotów dla ucznia trudnych,

- zachęcać / wdrażać dziecko, żeby sygnalizowało bieżące trudności w rozumieniu przekazu lub tekstu nauczycielowi - udzielenie niewielkiej bieżącej pomocy może znacząco podnieść efektywność pracy lekcyjnej ucznia; warto jednak uwzględnić, że nowi uczniowie niechętnie zgłaszają trudności – zwłaszcza na forum klasy, konieczna jest więc dyskretna, indywidualna kontrola,

- przy pisemnej kontroli umiejętności – w miarę potrzeb i możliwości – na każdym przedmiocie przeanalizować wspólnie z dzieckiem polecenia i instrukcje pisemne; wydłużać czas pracy opartej na rozumieniu języka (w tym treści tekstów) i formułowaniu wypowiedzi w języku polskim, rozważyć sprawdzenie umiejętności w innej – nie pisemnej formie

- praca z tekstami podręcznikowymi może być dla ucznia bardzo trudna, a w tempie pracy klasy – niemożliwa; dziecko może potrzebować modyfikacji zadań opartych na analizie i rozumieniu tekstów i dostosowania do możliwości; warto rozważyć podkreślanie uczniowi w podręczniku fragmentów najważniejszych / kluczowych / przewidzianych do kontroli,

- warto, żeby dziecko podkreślało w tekstach trudne słowa, żeby nauczyciel na bieżąco mógł je wyjaśniać, rozważyć możliwe formy pomocy koleżeńskiej w tym zakresie,

- teksty podręcznikowe i lektury są często dla dziecka zbyt trudne, z czego wynika konieczność ograniczania ich długości i wyznaczania obowiązkowych tylko fragmentów,

- wypraktykować korzystanie podczas lekcji lub sprawdzianów ze słowników (np. języka polskiego, ortograficznego – np. w formie elektronicznej) lub / i tłumaczy, np. w telefonie,

- weryfikować ilość i stopień trudności zadań dla dziecka – również zadań do pracy w domu (z uwzględnieniem, że dziecko będzie uczyło się języka polskiego i bariera językowa będzie mu coraz mniej przeszkadzała), w miarę możliwości wspólnie z dzieckiem analizować i pomagać w interpretacji zadań domowych (poleceń), żeby mogło je wykonać na możliwie najwyższym poziomie,

- wykorzystywać błędy językowe obecne w notatkach szkolnych do nauki języka polskiego – przez pomoc uczniowi w ich świadomym korygowaniu (pomoc rodzica najczęściej nie jest możliwa w tej kwestii),
- w trakcie lekcji stosować krótkie podsumowania i powtarzać najważniejsze informacje; dziecko powinno je (wybiórczo) powtarzać po nauczycielu (gdy uczeń / uczennica opanuje język polski w zakresie umożliwiającym rozumienie sensu przekazu),
- formować poprawną wymowę poprzez głoskowanie i sylabizowanie trudniejszych wyrazów,
- przy przepisywaniu / zapisywaniu długich tekstów ułatwiać dziecku wykonywanie notatek; zaznaczać fragmenty obowiązkowe, zwalniać z części (wg uznania nauczyciela), sprawdzać poprawność, ukierunkowywać; ze względu na trudności w pisaniu może być konieczne wolniejsze dyktowanie i ogólnie wydłużanie czasu na realizację zadań związanych z pisaniem,
- kontrolować, czy dziecko zapisuje / zaznacza zadania domowe; dzięki temu rodzice mogą dopilnować odrabiania prac domowych,
- z rodzicami dziecka określić najbardziej dogodny kontakt i współpracy; właściwie ukierunkowana pomoc rodzica może być dla dziecka bardzo ważna i podnieść efektywność nauki w szkole; rodzic powinien być poinformowany o wymaganiach edukacyjnych na bieżącym etapie; warto rodzicowi określić stosowane w przebiegu lekcji formy pracy i najbardziej efektywne techniki pracy z dzieckiem, zwłaszcza w zakresie przedmiotów, które dziecku sprawiają trudność; warto uwzględnić, że zwyczajowo przyjęte formy współpracy rodzic – szkoła mogą być w różnych krajach bardzo odmienne,
- w przypadku nasilonych trudności w nauce rozważyć rezygnację z wymagań rozszerzonych, żeby uzyskać dodatkowy czas i siły na trening umiejętności koniecznych, warunkujących przejście do kolejnej klasy; zakres tychże koniecznych wymagań powinni rodzice dziecka znać (warto przekazać w formie pisemnej),
- wskazywać źródła do samodzielnej nauki; poszerzać zainteresowania, obserwować pod kątem mocnych stron i uzdolnień.
- wzmacniać motywację do nauki. Obserwować ucznia pod kątem przejawianej inicjatywy i zaangażowania w realizację zadań; nagradzać pochwałą już ich przejawy – żeby te dyspozycje utrwaląc.
- rozwijać kompetencje społeczne dziecka, zachęcać do uczestnictwa w wydarzeniach klasowych i szkolnych oraz do pogłębiania relacji z rówieśnikami; respektując jednak jego granice i preferencje,
- otoczyć życzliwą opieką wychowawczą, zadbać o realne wsparcie ze strony klasy w procesie adaptacji i monitorować je,
- objąć opieką i wsparciem pedagoga szkolnego. Ułatwić nawiązanie kontaktów z rówieśnikami o podobnych zainteresowaniach (lubią zwierzęta i opiekują się nimi np. w ramach wolontariatu).
- wspierać uczestnictwo w życiu społecznym i korzystaniu z dóbr kultury (korzystanie z kina, teatru, spotkania z rówieśnikami); rozmawiać – możliwie po polsku - o treści obejrzanych filmów i programów

telewizyjnych, zdarzeń – opierać kontakt nie tylko na przekazie wiedzy i kontrolowaniu, ale również na wydarzeniach pozaszkolnych,

- w miarę możliwości aranżować okoliczności, w których dziecko – pomimo swoich trudności językowych – mogłoby udzielać wsparcia i pomocy komuś innemu (młodszemu lub mniej sprawnemu, może poza środowiskiem szkoły); jest istotne, żeby dziecko sprawdziło się i poznało jako osoba udzielająca pomocy, a nie tylko jako jej odbiorca,

-w ramach lekcji umożliwić pracę zespołową w grupach (dając możliwość do wymiany spostrzeżeń i doświadczeń między uczniami oraz rozwijającą umiejętność współpracy) następnie dając możliwości zaprezentowania się na forum klasy,

- obserwować dziecko i zespół klasowy pod kątem ewentualnych trudności w nawiązaniu prawidłowych i satysfakcjonujących relacji społecznych; pokonanie tych trudności jest ważne dla obydwu stron; obserwacja ta i udzielanie dziecku pomocy wymaga dużej wnikliwości, delikatności i dyskrecji wychowawcy / pedagoga / nauczycieli,

- w miarę możliwości wdrażać dziecko do prezentowania swoich tradycji i kultury, unikać „wtapiania się w tło”;; warto mieć na uwadze, że przy prawidłowo prowadzonej integracji różnice kulturowe mogą być atutem, a nie przeszkodą,

- wspierać w sytuacjach trudnych, uwzględnić, że już sama rozmowa z dzieckiem umożliwia obniżanie napięć emocjonalnych.

-udział w zajęciach integracyjnych i wycieczkach. Jest to szansa na szybkie poznanie podstaw języka oraz okazja do nawiązywania relacji rówieśniczych. Dzieje się tak pod warunkiem, że integrowana grupa tworzona jest proporcjonalnie z uczniów polskich i cudzoziemskich (optymalnie: w zbliżonym wieku). Grupę uczestniczącą w zajęciach (wycieczce) warto podzielić na zespoły mieszane narodowo. Wspólne zadania do wykonania – z perspektywą otrzymania nagrody – sprawią, że nawiąże się współpraca, która ma szansę przenieść się do codziennego życia. To sposób na „oswajanie inności”, uczenie tolerancji i wrażliwości na potrzeby innych. Niezwykle ważne, aby podczas wszelkiego typu zajęć w grupach mieszanych kulturowo nie podkreślać różnic, ale zwracać uwagę na to, co łączy uczestników zajęć.

-zaplanować regularne działania międzykulturowe na terenie klasy i szkoły (np. prezentacje, pokazy, gazetki), włączając w ich przygotowanie uczniów polskich i cudzoziemskich oraz eksponując rezultaty tych przedsięwzięć (np. w szkolnych gablotach, w gazetce szkolnej lub na stronach internetowych),

-dla uczniów znających język polski na poziomie komunikacyjnym zalecana jest terapia IE w tutejszej poradni.